

također zatvorenu cjelinu – neproduktivno jezično naslijeđe. Nema danas slučaja da bi se koji novi pridjev tvorio nastavkom *-ji*, čak i u slučaju kad se nađe u istoj kategoriji, tj. u grupi jednosložnih pridjeva s dugosilaznim akcentom: uspor. *pūst–pūstiji, slān–slāniji, svēt–svētiji* itd.⁸

S obzirom na izloženo smatram: 1) da nastavak *-ji* u komparativu pridjeva danas više ne postoji i 2) da bi nastavke *-i* i *-ši* trebalo u gramatici označiti kao neproduktivne i, u vezi s tim, pojedinačno navesti pridjeve s jednim i drugim nastavkom (uz uputu o glasovnoj promjeni ispred nastavka *-i*).

PITANJA I ODGOVORI

TRI PITANJA O VELIKOM SLOVU

A. Katušić, nastavnik iz Pleternice, postavio nam više pitanja. Odgovor na veća i načelna dobit će u budućim člancima o sadašnjem stanju hrvatskoga književnog jezika, a na tri manja i konkretna evo odgovora odmah.

1. »Prilikom čestitanja drugu Titu zamjenicu *ti* pišu velikim slovom kao i *Tebi, Tebe* i dr. U Pravopisu toga nema. Slično je i u privatnim pismima kada neki pišu *ti* također velikim slovom. Je li to pravilno? Mislim da nije, a ono s drugom Titom ako je pravilno zašto nije navedeno u Pravopisu kao izuzetak? Vi u Jeziku niste tim pitanjima također nikada posvetili niti jedan članak.«

U Jeziku smo već nekoliko puta pisali o upotrebi velikog i malog početnog slova, ali znamo da to nije dovoljno jer ono u praksi zadaje posebne teškoće i kad bi u pravopisu bilo iscrpno obrađeno. Naime to je izrazito konvencionalno područje i kakva god pravila bila, dosljedno se ne mogu provoditi jer bi dosljednost odvela ili da sve pišemo velikim ili sve malim početnim slovom.¹ Teškoća je u tome što između tih dviju krajnosti valja naći razumnu granicu, a ona se ne može uvijek odrediti pravilima.

U hrvatskim pravopisima, od Brozova iz 1892. do 9. izdanja Boranićeva iz 1947. bilo je izričito rečeno da se zamjenice za 2. l. u neposrednom obraćanju (u pismima, govorima i sl.) pišu zbog počasti velikim početnim slovom (*Ti, Tvoj, Vaš*...). Iz nepravopisnih razloga Boranić² je u 10. izdanju ukinuo dio toga pravila i odredio da se *ti, tvoj* u takvoj upotrebi piše malim početnim slovom. Tu je odredbu iz 10. izdanja preuzeo i sadašnji pravopis. Dakako, stoljetna se navika ne može lako iskorijeniti, kao što dokazuje današnja praksa. Kako za iskorjenjivanje u sadašnjem pravopisnom sustavu i nema pravoga opravdanja, trebat će u budućem pravopisu to pravilo pažljivo razmotriti. Dok se to ne učini, u školi se valja, iz pedagoških razloga, držati sadašnjega pravopisa, s napomenom da nije nikakva greška ako se u privatnim pismima napiše i *Ti, Tebi*...

2. »Dan armije ili Dan Armije? U novinama nalazimo različito. U novom Rječniku piše *Dan armije*, a u udžbenicima *Dan Armije*. Moje je mišljenje da je pravilno *Dan armije*, jer ako bismo pisali *Dan Armije*, onda bi trebalo biti i *Dom Sindikata* (mislim *Saveza sindikata*) i t. sl.«

Strogo uzevši prema pravilima sadašnjega pravopisa trebalo bi *Dan Armije*, ali takva

⁸ Pridjevi *pust, slan, svet* nisu u praslavenskom jeziku tvorili komparativ nastavkom *-ji*. Neproduktivnost nastavka *-ji* vidi se i kod novijih posuđenica: *fin–finiji* i sl.

¹ Zanimljivo je napomenuti da ni Nijemci nisu bez takvih teškoća, iako sve imenice pišu velikim početnim slovom.

² Zapravo priređivač 10. izdanja.

bi nas dosljednost zaista predaleko odvela i zato je bolje pisati Dan armije (jer je to zapravo Armijski dan). Naime sasvim je normalno sindikalni dom (općenito), ili Sindikalni dom u ... (kad se misli na određeni dom). Kao praktično pravilo može dobro poslužiti ova ponuka: Kad dobro poznamo pravopisna pravila, a ipak se kolebamo između velikoga i maloga slova, bolje je upotrijebiti malo.

3. »Imenica djed Mraz piše se različito (Djed Mraz, Djed-Mraz i dr.). Kako je pravilno?«

Zaista, postoji i četvrta mogućnost: djed-Mraz (zabilježena je u rječniku dviju Matica s. v. djed). Pravilno je: Djed Mraz jer oba dijela služe kao vlastito ime; piše se bez crtice jer se oba dijela sklanjaju: Djeda Mraza, Djedu Mrazu...

Stjepan Babić

O S V R T I

ZNAČAJ, ZNAČAJKA, ZNAČENJE

U posljednje vrijeme sve se više rabi riječ značaj, i to osobito na političkim skupovima i u novinstvu. Međutim, ta riječ nema više ono značenje koje je donedavna imala ili se vrlo rijetko uzima u pravom značenju. Riječ značaj iz srpskog jezika putem Taujuga, savezne administracije i političkog rječnika sve više prelazi u hrvatski jezik, ali u značenju nečega važnog, izrazitog, značajnog.

Npr. »Vjesnik« od 13. prosinca 1970. piše da »Gligorićeva eventualna pobjeda nema više značaja« (umjesto značenja). Isto se tako često piše da neka radna pobjeda, skup ili odluka ima velik značaj (umjesto značenje) itd. Rijetki su novinari, političari pa čak i prosvjetni radnici koji riječ značaj rabe u pravom značenju, ali se ipak nađe i takvih primjera. Z. Lisinski, kritičar »Vjesnika« piše u povodu objelodanjivanja »Historije Makedonije« da će se o tom djelu morati donijeti sudovi »primjereni njegovu značaju i značenju«. Gustav Krklec na istoj stranici piše da se značenje nekog pjesnika (a ne značaj) može shvatiti... (Kulturna rubrika »Vjesnika« od 15. prosinca 1970). Nakon pročitano članka Z. Lisinskog upitao me je jedan znanac (koji ima završen fakultet) zašto je kritičar upotrijebio dva puta otprilike istu riječ. Nije mi vjerovao da riječ značaj u našem jeziku označava karakter, a da se značenje može zamijeniti riječju važnost, jer je našao više primjera da se te dvije riječi miješaju, da se upotrebljavaju i u istom značenju i da gotovo i nema primjera da se riječ značaj rabi u

značenju karaktera kao npr. »bio je to čovjek od značaja«.

Riječ značaj može se zamijeniti i riječju obilježje, a slična joj je po značenju i riječ značajka, tj. karakteristika, npr. »Opće značajke suvremenosti Lenjinova djela« (naziv članka Nerkeza Smailagića u »Nastavi pobjesti« br. 1, 1970/71, str. 36).

Jezični stručnjaci i pisci rječnika veoma dobro razlikuju riječi značenje i značaj. Ljudevit Jonke piše u navedenom broju »Vjesnika« da njegov govor nema samo *prigodno značenje* (ne značaj). U Drvodelićevu Hrvatsko-engleskom rječniku prevodi se značaj kao character, nature, temperament itd.; značajka kao characteristic, mark, symbol, emblem, a značenje kao significance ili sense (važnost), str. 927. Bratoljub Klaić u svom »Rječniku stranih riječi« prevodi riječ karakter kao značaj, značajka ili obilježje. Njemu je čovjek od značaja čvrst, kremen-čovjek (str. 604). I Rudolf Maixner u »Hrvatskosrpsko-francuskom« rječniku prevodi značaj kao caractere ili naturel, a značenje kao signification (str. 796). Veliki »Englesko-hrvatski rječnik« (dr Rudolf Filipović i dr.) prevodi englesku riječ character kao značaj (str. 151), a signification kao značenje (str. 907).

Ako bismo prihvatili riječ značaj u smislu značenja, onda bi dvije riječi označavale isto, ne bismo imali odgovarajuću zamjenu za stranu riječ karakter, a to bi bilo ne samo sužavanje jezičnih mogućnosti našega jezika nego i odbacivanje hrvatske jezične tradicije.

Dragutin Pavličević